

Cvito Fisković

Split

O BRATOVŠTINI SVETIH VIDA I MODESTA NA OREBIĆIMA

Autor objavljuje, analizira i komentira statut bratovštine sv. Vida i Modesta koja je djelovala u Orebićima na poluotoku Pelješcu. Statut je sačuvan u prijepisu iz 1676. godine na hrvatskom jeziku.

Kao i u svakoj župi, knežiji i kapetaniji Dubrovačke Republike, i na poluotoku Pelješcu također postojahu seoske bratovštine osnovane isključivo po podjeli njegova prostora, a poglavito vjerskog značenja.¹ Osim stonskih, sve imahu potpuno seosko obilježje. Na najjužnijem dijelu poluotoka prema granici Mletačke Republike, te bratovštine su nastale sa svojim središtima u selima Orebićima, Vignju, Žukovcu, Stankovićima i u obje Vručice, Gornjoj i Donjoj. Okupljene su i sa središtem u pojedinim crkvama nazvanim po svecima, srednjovjekovnim župnim ili središnjim, u onoj sv. Mihovila u Vignju, sv. Vida i Modesta na Orebićima, sv. Lovrinca u Žukovcu i sv. Jurda u Stankovićima. Uz svaku bratovštinu sela bijahu pridruženi i susjedni im zaseoci. Svi stanovnici tih sela i naselja, uglavnom pomorci i zemljoradnici, bijahu članovi pojedine od tih bratovština.

Kao i sve ostale pelješke bratovštine koje su imale svoj statut, pravilnik po kojem su se upravljale i živjele, a poznati su oni bratovština u Stonu², Janjini i Žuljani³, vjerojatno ga imahu i ostale južnog krajnjeg dijela poluotoka Pelješca, Žukovca i Vignja. U arhivu župnog ureda na Orebićima sačuvan je statut bratovštine sv. Vida i Modesta i već 1973.g., pišući o slikaru Matu Medoviću⁴, upozorih na taj rukopis, navodeći mu samo jedno poglavlje. Budući da ga dosad nitko nije objavio, niti o njemu pisao, činim to ovdje.

Rukopis ima naslov na kartonskoj korici Libro della Confraternita di S.Vito in Sabioncello. Svezak od 122 lista je pravilnik i zapisnik izdataka i prihoda izvršenih poslova bratovštine, koji su ukratko tu označeni i zabilježeni, a uz to su dodana i neka druga pravila. Pravilnik je ispisan talijanskim pravopisom i hrvatskim jezikom, u kojem se prepleće u ijekavici dubrovačkog narječja ikavica, a i neke riječi talijanskog porijekla. Pravilnik se morao, kako to izričito u njemu piše, pročitati svaki put kada se u crkvi sv. Vida okupi zbor (Kapitul) bratovštine, glasno da ga svatko razumije, pa je stoga i napisan hrvatskim jezikom.

1 K. Vojnović, Bratovštine i obrtne korporacije u Republici Dubrovačkoj, sv. 1 u Monumenta historico-iuridica Slav. Mer. Vol. II, Zagreb 1899; V. Foretić, Dubrovačke bratovštine, Časopis za hrvatsku povijest, knj. 1, sv. 1-2, Zagreb 1943; A. Marinović, Prilog poznavanju dubrovačkih bratovština, Anali Historijskog instituta u Dubrovniku 1952, str. 213.

2 K. Vojnović, O.C.(1).

3 N. Z. Bjelovučić, Pravilnik bratovštine sv. Stjepana u Janjini, Starine JAZU, knj. 30, Zagreb 1902.; A. Marinović, Iz prošlosti Pelješca, Bratovština sv. Juliana i Martina u Žuljani, Bertićev zbornik, Dubrovnik 1960.

4 C. Fisković, Slikar Mato Medović u zavičaju, Split 1973., str. 54.

Na početku Pravilnika se ističe da je stonski biskup, pod čijom upravom i u čiju biskupiju spadaše i Orebići, obaviješten da su kršćanski običaji i zakoni popustili i ne izvršavaju se, pa je stoga ovim prijepisom tražio da svaki župnik u dioeci prihvati njegove naredbe o izvršavanju svih kršćanskih i vjerskih dužnosti, oglasi ih vjernicima i zapiše u knjigu svih bratovština da sva braća mogu pročitati i čuti sve naredbe. "Ter neka vide jeli im sve ugodno ili ne, neka reknu slobodno" nadodaje biskup, kao da predviđa neke primjedbe bratima na njegove naredbe, te se čini kao da on nije htio time povrijediti njihov pravilnik, pa nastavlja: "a sve ove naredbe su učinjene za spas njihovih duša." Nakon biskupove uvodne, kratke preporuke, bratimi bratovštine sv. Vida jedinstveno izjavljuju da će od sada za uvijek prihvatiti i izvršavati sva poglavlja koja sadrži pravilnik njihove bratovštine. Oni se obvezuju da će svih jedanaest poglavlja prihvatiti i uz kazne za svakoga pojedinca koji ne bude izvršavao odluke bratovštine.

Kao i u ostalim bratovštinama⁵ bratimi se obvezuju da će po starom običaju pokopati mrtvu braću i sprovesti ih do one crkve u kojoj će biti pokopani. Iz svake bratimske kuće treba, po starinskom običaju, da bar jedan muškarac sudjeluje u svakoj crkvenoj ophodnji, s tim da joj se ne pridruži kasnije, već da stupi u nju odmah pri polasku iz crkve.

Svaki bratim treba slušati misu i ostale obredne molitve i dovoditi sobom djecu u dane svih zapovjednih blagdana. Tih dana ne smije nitko raditi neki posao. Zateknu li ga teklići pri vršenju kakvog rada, naredeno im je da mu oduzmu ono što radi, prodađu ili dadu crkvi, a trećinu da uzmu za sebe. Izuzeo bi se od te kazne oduzimanja onaj koji ne bi imao čim se ishraniti ili opremiti putnike. Onaj pak koji bi napao fizički pri tome tekliće, bio bi predan svjetovnom sudu.

Nitko ne smije vrijeđati niti psovati ime Boga, svetaca, majke Božje i sveta otajstva, a bude li prijavljen da to čini, bit će kažnjen. Ponavlja li pak taj grijeh, mora svečanog dana preko mise klečeći oko čitave crkve pronijeti goruću svijeću ili umjesto toga držati je u ruci čitavo vrijeme mise, ili pak platiti milostinju određenu od župnika.

Da se iz sela iskorišteni vještice, vilenike, čarobnjake, te čaranja i praznovjerja, za koja se vjerovalo da se vrše vrazjom pomoći, bratimi narediše da se svatko tko bude radio čarolije ili se bavio vještčinim poslom ili sličnim koje vjera zabranjuje i smatra grijehom, jednako kao i onaj koji bi tražio njihov savjet ili pomoć, neka bude za to kažnjen. Vješticu ili vilenjaka (višćuna) treba prijaviti župniku⁶ ili članu uprave bratovštine da ih odmah upute biskupu u Ston. Ovo poglavlje je uneseno u Pravilnik 1676. godine, upravo u doba kada su u Dubrovniku 1660-1690. godine dvije žene iz peljeških sela Prizdrine i Županjeg Sela osumnjičene i osuđene kao vještice⁷ na temelju ispitivanja kapetana kapetanije janjinske i stonskog biskupa. Valjda je stoga i orebička bratovština prihvatila tu odluku. Međutim, koliko je dosada poznato, ta dva primjera jedina su progonstva vještica u Dubrovačkoj Republici, pa je i to poglavlje u Pravilniku bratovštine sv. Vida, gdje bijaše i prosvijećenih pomoraca, ostalo bez učinka.

5 C. Fisković, Dva pravilnika trogirskih bratovština na hrvatskom jeziku, Čakavska rič, br. 1, Split 1971., str. 99-122; C. Fisković, Dva pravilnika splitskih bratovština na hrvatskom jeziku, Čakavska rič, br. 2, Split 1971., str. 117-147; N. Bezić-Božanić, Četiri pravilnika bratovština iz splitskog Velikog varoša, Čakavska rič, br. 1-2, Split 1984., str. 105-134; N. Bezić-Božanić, Pravilnik bratovštine sv. Stjepana u Grohotama iz 1679. godine, Čakavska rič, br. 1, Split 1993., str. 99-111.

6 Godine 1637. jedna je žena na Orebićima uvrijedila drugu nazivom "vještica", i ona je stoga tuži trsteničkom kapetanu. Lamenta di Tarstenizza 1633., str. 220, Historijski arhiv, Dubrovnik. Usporedi M. Pederin, Stara virovanja na zapadnom Pelješcu, Pelješki zbornik 1, 1976., str. 280.

7 Vl. Bayer, Ugovor s davlom. Nisam imao pri ruci njegovu studiju već članak S. Lovgera koji je taj dio prepričao u "Slobodnoj Dalmaciji" Split, 13.VIII 1989., str. 53.

U sedmom poglavlju opominje se bratime na sinovljevu dužnost iskazivanja časti i ljubavi prema roditeljima. Onaj koji se ogriješi o njihovo poštovanje, bit će kažnjen preko gastalda i župnika da drži na svom ramenu teški kamen preko mise pred svima, a nakon mise da zaokruži vanjske zidove crkve, klečeći s gorućom voštanicom u ruci. Ne bude li to htio izvršiti, bit će protjeran iz bratovštine sve dok ne iskaže čast roditeljima. Nošenje kamena u crkvi bijaše uobičajena kazna za spomenuti grijeh u Dubrovačkoj Republici. Takav okruglasti kamen zvan "morica" nađen je uz žrtvenik crkve sv. Mihovila u selu Dubravi na Pelješcu.⁸ U osmom poglavlju zabranjuje se kleveta. Svaki bratim koji okleveta svoga bratima treba pred svima izjaviti da je u tome lagao i pitati oprost onomu kojega je time uvrijedio. Ne učini li to, neka se prepusti župniku određivanje njegove kazne.

Prema preporuci biskupa, gastaldi trebaju svake godine predati svoj obračun vođenja troškova bratimske imovine. Onaj koji to ne izvrši ne može više biti izabran u vršenju ijedne časne dužnosti u bratimstvu, a k tome treba platiti šest dinara kazne. Stoga se na koncu svake godine trebaju svi bratimi, po starinskom običaju sastati na zajednički zbor, na kojemu se mi-jenjaju vršioći dužnosti i novi biraju glasanjem ili kuglicama.

Bratim koji ne pristupi tom zboru treba dati litru voska crkvi za voštanice ili platiti dvanaest dinara, a onaj koji ne prihvati svoj izbor i odbije povjerenju izborom novu dužnost, treba platiti bratimstvu čak šezdeset dinara. Uvrijedi li pri tome odbijanju zbor, treba prijaviti knezu, odnosno kapetanu knežije da mu on odmjeri kaznu.

U desetom se poglavlju odredilo da sakristani uoči svakog zapovjednog sveca zvone posebno nakon zvonjenja Zdrave Marije i tim nastavljanjem zvonjenja najave sutrašnju svečanost. Ne izvrše li to, nek ih župnik kazni prema njihovom pristupu.

Budući da mnogi bratimi pri vršenju mise u crkvi ne prate pažljivo niti mole sa svećenikom, već razgovaraju ili se prepiru, ometajući tim i misnika na žrtveniku, svaki onaj, čovjek ili žena, koji se bude tako vladao, treba za kaznu dati crkvi pola litre voska ili platiti šest dinara, kako to određuje jedanaesto ili zadnje ovdje napisano poglavlje Pravilnika.

Sva su ta poglavlja bratimi čuli pročitana i složno izjavili da će ih izvršavati, a svaki put kad se zbor sastane u crkvi sv. Vida, da će ih glasno pročitati da ih svak čuje prije početka zborovanja. Bratimi su 20. siječnja 1676 spuštanjem kuglica potvrdili Pravilnik, a to ponoviše i 6. siječnja 1710. godine, također na istom mjestu, kraj ili u crkvi sv. Vida, pod brdom Pelicom.

Odmah nakon pravilnika, talijanskim jezikom je prepisana, pod nadnevkom 6. siječnja 1688, iz stare knjige nova odredba bratimskog zbora o novom gastaldu koji odbije primiti nakon izbora tu dužnost. Iz tog prijepisa "di Libro vecchio" vidi se da je postojao raniji pravilnik. Tu je zabilježeno da se zaključilo na zboru, da bi se izbjegli neredi što nastaju neposluhom, da braća koja nakon tri sastanka Velikog zbora (Capitolo Maggiore) odbiju novoizabranu dužnost gastalda, odmah plate kaznu od 1.20 dukata, a ne plate li ih nakon trećeg dana, da isplate trostruko, tri dukata. K tome se naređuje bivšem gastaldu da s članovima uprave crkve Karmelske Gospe tu svotu unovče u toku od petnaest do sedamdeset godina. Tu odredbu treba pročitati na zboru, jednako kao i pravilnik. Veliki zbor se ne može sastati ako nije okupljeno najmanje petnaest bratima, a Mali zbor dvanaest, i ako se taj broj ne okupi, svi zaključci zbora bit će poništeni, čemu se nitko ne može protiviti, jer je to kao nalog izglasano u Općem zboru.

8 N. Vekarić, Sud janjinske kapetanije, Anali Zavoda za povijesne znanosti JAZU, sv. XXVII, Dubrovnik 1989., str. 143.

Veliko vijeće je 17. studenog 1776. odredilo da ni župnik ni njegov pomoćnik ne mogu prodati, pokloniti niti otuđiti ni jednu stvar koja pripada bratovštini i crkvi, pod kaznom od 8 dukata ako to učine.

Dvadeset i četvrtog siječnja 1796. na Velikom zboru je jednoglasno zaključeno da novi izabrani gastald mora vršiti tu dužnost redovito i neprekidno tri godine. Tu odredbu je potpisao gastald Josip Orebić, te je tako zajamčio svojim potpisom, ukoliko tim nije samo označio da je on zapisao taj zaključak, kao što će to učiniti 1772. godine i dalje pomoćni svećenik Kovačević u dodacima Pravilniku.

Iz bilježaka gastalda i svećenika koje su pisane u istoj knjizi kao i pravilnik od 1710. do 1819. godine, doznaje se o nekim prihodima i izdacima bratovštine, iako kratko i bez opširnijih obrazloženja, a uz to su uneseni i zapisi s glavne ustanove bratimstva, zbora predstavnika svih kuća koje taj obuhvaća. Zbor se sastajao jedanput godišnje i u njemu se tada, obično početkom siječnja, i to na praznik Triju kraljeva, redovito birao novi gastald. Ako se predloženi nakon glasanja ne prihvati dužnosti, mora platiti za to određen novčani iznos. Neprihvaćanje te dužnosti nije bilo rijetko, ali pri tome nikada obrazloženja nisu navedena, barem nisu zapisana. Krajem 18. stoljeća ta je pojava odbijanja dužnosti gastalda učestala. Godine 1785. četvorica, 1790. sedmorica, a 1799. čak sedamnaest bratima ju je odbilo i radije platilo uobičajeni iznos u novcu nego li prihvatilo vodstvo bratovštine. Vjerojatno je to zbog toga što se tada bijahu mnogi pomorci, osobito kapetani i brodovlasnici, obogatili i postali poduzetniji u svojim privatnim pojedinačnim poslovima koji im obuzimahu vrijeme. Bratovština je primala prihode u novcu ili u vinu od svake kuće i plaćala sakristane koji su ih u njeno ime skupljali. Među prihode spadahu i novčane kazne kojima su pojedini bratimi bili kažnjeni zbog neizvršavanja svojih dužnosti, a to je, kako spomenuh, ponajviše bilo odbijanje časti pri izboru za gastalda, koju su vršili vrlo često pomorski kapetani i brodovlasnici, zauzeti u 18. stoljeću gradnjom ne samo svojih jedrenjaka već i kuća, od kojih mnoge baš potječu iz toga stoljeća na području bratovštine sv. Vida. Rashodi blagajne koju drži gastald bili su različiti.

Bratovština kupuje vosak za oblikovanje voštanica u crkvi, a plaća i voštanice, osobito pri svečanim obredima, isplaćuje popravke na crkvi i njenom namještaju. Godine 1790. za crkvu je nabavila i platila svoj udio u nabavci slike sv. Ilije, i to uz bratstva sv. Mihovila i sv. Lovrinca. To je vjerojatno ona mala slika svetog Ilije koja se i danas čuva u župnoj crkvi na Orebićima. Godine 1791. prenesena je slika sa žrtvenika sv. Vida u orebičku crkvu, a u crkvi Gospe Karmelske napravljena nova za žrtvenik, koji je već 1710. godine dao izraditi i pozlatiti ga, odobrenjem Zbora bratovštine, u Mlecima Matij Orebić za 87 dubrovačkih dukata, ali 1794. postavlja se nova slika⁹, koja se ne navodi poimence. Umjetničkih slika ni umjetnina bratovština, čini se, nije posjedovala. Njezin žrtvenik je malen i napravljen prema širini zidne plohe između sjevernog zida crkve i njene apside kao pendant žrtveniku sv. Antuna Padovanskog. Izrađen je u drvu i u uobičajenom jednostavnom baroknom slogu s dva stupa, izlijebljena i islikana oponašanim mramorom, koji nose zabat s reljefnom glavom Stvoritelja i uokviruju sliku istog sloga, s likovima Gospe sa sinom i rimskih mučenika Vida i Modesta, zasićenih boja, koja je usklađena sa šarenilom islikanog drvenog žrtvenika. Mramorni žrtvenici u ovom kraju bijahu rijetki i u 18. stoljeću. Istaknuo se tek 1880-tih godina onaj

9 O nabavcima slika, staklenih predmeta, hrvatskog evanđelja, niza slika na pjevalištu, kaleža i ostalog, kao i popravka crkve Gospe Karmena i sv. Roka u 17. i 18. stoljeću vidi i: C. Fiskovića, Doprinos biskupa Đivovića dubrovačkoj likovnoj baštini, Anali Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku, sv. XXVIII, Dubrovnik 1990., str. 92, 93 i ovdje spomenuto.

glavni koji majstori Luigi Stefanutti i Josip Barišković podigoše u orebičkoj novoj matičnoj crkvi Pomoćnice kršćana, iako i ranije ukrašavahu crkvu sv. Stjepana na Orebićima manji i ljepši, pa su stoga, uz neke promjene, preneseni u novu župnu crkvu. Bratovština je vršila različite popravke u crkvi. Godine 1726. radi neki drveni naslon majstor Matko Vrbica. Godine 1760. kupila je bratimski barjak, koji vijahu i ostale bratovštine, pa je i sada na zvoniku na preslicu pročelja crkve sv. Jurda njegov kameni prsten za naticanje. Nabavila je i suncobran za pratnju pričesti umirućim. Bratovština se brinula i za župnikovu kuću, popločava joj prizemne prostorije, bijeli krečom unutrašnje zidove, plaćajući za bijeljenje nekog majstora Nikolu, osigurava joj vanjska i unutrašnja vrata ključanicama, popravlja prozore i prenosi građu s Korčule, posebno cigle za njen popravak, a daje u njoj izraditi i ormare. Posebno plaća župniku za vršenje mise na dan sv. Vida, sv. Ilije i Bogojavljenja, pa mu nabavlja i knjigu za popisivanje novokrštene djece.

Dana 22. svibnja 1767. sklopio je zidar Nikola Kosovac ugovor s kapetanima Nikom Šuljašićem i Franom Flori-Cvitković, članovima uprave bratovštine, za gradnju nove župnikove kuće kamenog pročelja s tri prozora i odnosnim zupcima, jednokatnice s tri sobe na katu i jednom u prizemlju. Obojica su za zato izabrani vjerojatno od vlade, jer trošak nije zabilježen u knjige bratovštine, već trsteničke kapetanije.¹⁰

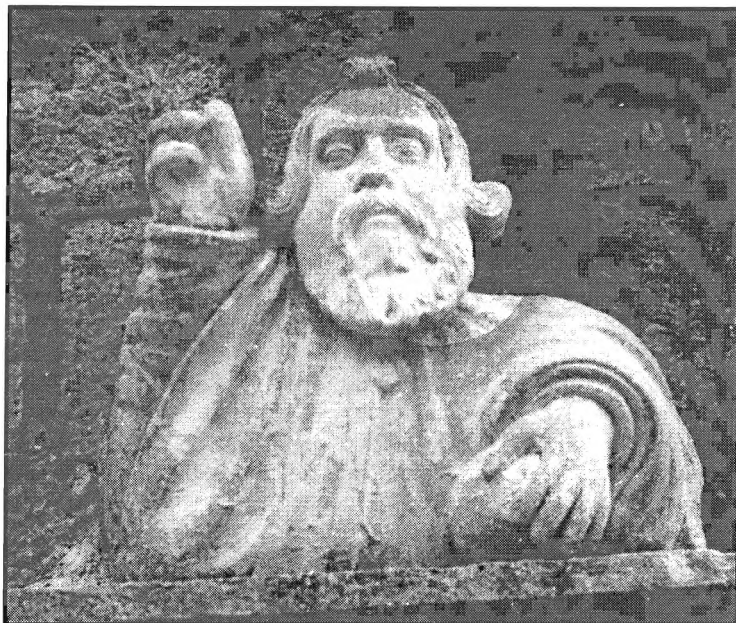
Početkom 19. stoljeća bratovština je popravljala tu kuću. Godine 1814. popravljaje joj krov Jakov Barilotti, a okrećio je unutrašnjost već spomenuti majstor Nikola. U troškovima sudjelovahu i bratovštine sv. Lovrinca iz Žukovca i sv. Jurda iz Stankovića, jer bijahu u istoj župi. Ta jednokatnica s dvorištem postoji još sa sjeveroistočne strane crkve Gospe Karmelske i služila je kao župni ured sve dok taj nije premješten u Orebiće 1855, kada orebička crkva sv. Stjepana prvomučenika posta maticom. Već padom Dubrovačke Republike i odlaskom trsteničkog kapetana, a i razvitkom Orebića uz obalu, Karmen izgubi svoj značaj središta, pa i bratovština se tu ugasi. Bratimi su ranije čistili i popravljali dvor trsteničkog kapetana, koji je sagrađen već 1448. godine blizu crkve sv. Vida.¹¹ Prvih godina našeg stoljeća bio je ruševan, a sada mu se vide samo temelji, ali se sjećam još njegova izgleda. Okruženo dvorištem i duljim prilazom, tzv. "kortom", uzdizalo se njegovo pročelje s vanjskim stubištem do kata, na kojemu se pored vrata rastvarahu bifora i dva bočna prozora kasnogotičkih otvora.¹²

U središnjoj dvorani kata isticao se zidni umivaonik uokviren izmjeničnim zupcima i

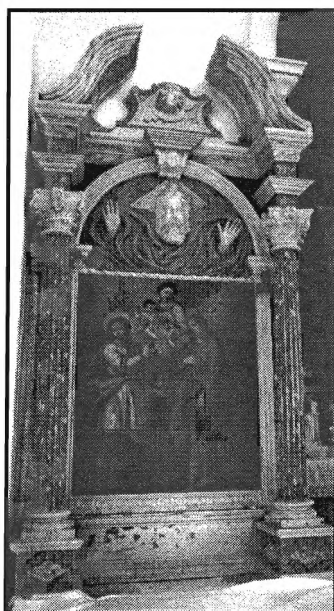
10 Diversa di Tarsteniza 1760.-1769., str. 112, Historijski arhiv u Dubrovniku.

11 C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947., str. 86.

12 Sredinom 19. stoljeća župnik Mato Štuk je zabilježio o Kneževom dvoru u svoj župskoj kronici koja se nalazi u Župnom arhivu na Orebićima: "... Di tale Palazzo le rovine sussistono tuttogiorno vicino al Carmine, e sono di proprietà Giuseppe Sgiuppa che a pubblica asta lo ebbe del 1834. per fiorini 30." Prikupio sam među ruševinama Dvora ulomke bifore i zidnog umivaonika i smjestio u moj orebički vrt, iz kojih se vidi da je bio sagrađen u kasnogotičkom slogu. Među stanovnicima uz ruševine još se čuju nazivi položaja: Prid dvorom, Za dvorom. Vidi i C. Fisković, o.c. (11), str. 73. O samoj crkvi spomenuti župnik u kronici str. 4 bilježi: "il certo si è che dell 1619 la Matrice della Parrochia de Sabioncello fù S. Vito come aparisce chiaramente da varie partite matrimoniale ... Solo, in base predette partite matrimoniali, deve ritenersi per fermo che S. Vito fino all'anno 1637. Infatti il Revendo Don Nicolo di Marco sunnominato, che assume la cura del 1627, e la tenne fino 1648, fino all'anno 1638. S. Vito dall'anno 1638 in poi nomina Carmine, la chiama Matrice, ed egli sottoscrive Parroco del Carmine Diffatti potrebbe, a mio andare, supporsi, che S. Vito abbia avuto di vestauro d'ingradimento negli anni predetti 1637-38." Arhiv župnog ureda u Orebićima. Danas se ne primjećuju tragovi ranije srednjovjekovne crkvice koja je ovdje vjerojatno postojala kao nastavak na starokršćansko svetište, od kojega je ostao sarkofag s križem u udubenom krugu. O postojanju srednjovjekovne crkve ovdje svjedoče i nadgrobne ploče uz današnju crkvu (C. Fisković, o. c. (15, god. 1956.)). Teško je pretpostaviti zbog povijesnog slijeda spomenika i položaja ovog mjesta da je Žukovac bio središte župe.

*Slika 4.
Barokno poprsje Stvoritelja nad vratima crkve Gospe Karmelske
u kojoj je bilo sijelo bratovštine*

Slika 5. - Žrtvenik bratovštine sv. Vida i Modesta u crkvi Gospe Karmelske

završnim akroterijem vrh gotičkog luka, čest u dubrovačkim kućama 15. i 16. stoljeća.¹³ Uz dvoranu bijahu pobočne sobe. U prizemlju bijaše kuhinja, štala i tamnica s niskom zidnom klupom za ležaj zatvorenika. Sve tri prostorije bijahu odijeljene i imahu posebne ulaze na pročelju, tamnički je bio pod vanjskim stubištem i imao uži i niži ulaz poput onih u tamnicama Kneževa dvora u Dubrovniku.¹⁴ Nad vratima je bio vjerojatno reljefni lik sv. Vlaha, za kojim sam uzalud tragao.

Taj dvor je trstenički kapetan često popravljao novčanim kaznama prestupnika, koje je izricao, ali je i bratovština češće ostakljivala i ispravljala drvene okvire prozora, krečila zidove i čistila unutrašnjost, a mijenjala je i učvršćavala ključanice i zapore tamničkih vrata na svoj trošak. Ponekad su bratimi stražarili i pred dvorom. Uređivahu i okolinu crkve: zidali kamene međe, ograđujući i izravnavajući zemljište na kojemu bijahu zasadili i masline, pa su 11. siječnja 1773. zaključili da onaj čije ih životinje oštete plati kaznu od 5 dukata za svako stablo. Plaćali su sakristane, redovito procjenitelje ljetina, osobito vinograda i žitnica u doba trganja gožda i žetve (vendemie, in tempo di grani), s tim da dio dadu crkvi, bratovštini i prokuratorima, a ostalo uzmu sebi. Posebno su njih, ili druge, plaćali za zvonjenje noću, uoči svečanosti sv. Ivana, jer se vjerovalo da se tim zvukom tjeraju zli duhovi kojih je ta noć, navodno, bila puna. Bratovština je plaćala i propovjednike, ponajviše redovnike koji propovijedahu o korizmi, a dolazahu i iz Stona. Sudjelovaše i u trošku za doček i boravak biskupa pri pregledu župe, dočekujući ga ponekad i svečanom pucnjavom i gošćenjem. Nažalost, zapisi stonskih biskupa pri njihovim pohodima i pregledima peljeških župa vrlo su kratki i ne obiluju podacima iz kojih bismo nešto više doznali, ne samo o vjerskim prilikama u orebićkom kraju u prošlosti. Izabrani predstavnici bratstva morahu prisustvovati skupu s onima ostalih bratovština, sv. Jurda u Stankovićima-Podvlaštici, sv. Lovrinca u Žukovcu, sv. Mihovila u Vignju¹⁵, sv. Kuzme i Damjana u Donjoj i sv. Jurja u Gornjoj Vručici¹⁶, svake godine javnom zboru, koji je sazivao obično u svibnju "trstenički kapetan" uz svoj dvor¹⁷. Na tom zboru se izabirahu kaznaci, koji su u kapetanovo ime skupljali različite namete u kapetaniji, a određivali i kazne, (po čemu ih i zvuha tako), nadglednici zdravstva, procjenitelji i giusticierii, a k tome se određivahu cijene mesa, ribe i kruha, straže itd. Zborovi su protjecali mirno, iako su se Stankovićani pobunili protiv kapetana 1769. godine.¹⁸

13 Usporedi s raskošnijim primjercima, C. Fisković, *La ville ragusee, Arte veneta*, vol. XXXII, Firenze 1979., sl. 5 Umivaonik na Orebićima je bio jednostavniji i manji, jer je i dvor jednostavna i manja zgrada.

14 Ponekad je naglašeno da je zatvorenik u tamnici zatvorenih vrata: "con le porte serate". U tu su osuđene dvije žene jer napustiše crkvu ranije od trsteničkog kapetana nakon službe Božje. *Diversa di Tarsteniza 1760.*, str. 112. *Historijski arhiv u Dubrovniku*.

15 O starijim crkvama vidi: C. Fisković, *Crkve na južnom dijelu Pelješca*, *Novo doba XVIII*, br. 94, Split 21.IV 1934.; C. Fisković, *Arheološke bilješke s Pelješca*, *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*, LV, Split 1956., str 217-240.

16 O crkvama u obje Vručice vidi: C. Fisković, *Bilješke s puta po Pelješcu*, *Novo doba XXII*, br. 84, Split 9.IV 1939.

17 *Diversa i Lamenta di Tarsteniza*, *Historijski arhiv u Dubrovniku*. Iz tih knjiga su ovdje neki navodi.

18 Po nalogu Malog Vijeća, kapetan trstenički ("knez") Andrija Pauli sazvao je 4. kolovoza 1769. svjedoke o pobuni bratima sela Stankovića. Iz izjava svjedoka se doznaje o uzrocima pobune. Kapetan Josip Đivović je izjavio: "Essendo venuti in corpo quei della Frateglia di Stancovich accanto il Magnifico Ecc. Cap. Andrea Pauli mi son trovato presente et ho inteso che con tumulto e con poco rispetto Li minaciavano con dirli se manderete il fageglio sara maltreatato et anche bastonato e cio dicevano con tutta arroganza senza verun rispetto... 8. kolovoza 1769. Antonio Gegura da Vrchiza... disse: Ciuosam prid Zarguom gdisusse bili iskupili Stancovichiani i gdi govori ieden od gnieh to ies Juan e Grude: ouakoie bilo i parvo kadie hotio knez darva bilismo se iskupili sa tridesti cagliadi i doscli k gnemu toliko dassieie bio isti knes pripo i nismoimuih nossili nechemo ni gnemu u to drugi poceliscu govorir kadchienam datti udienuz daie i Princip vecchiebinas

Bratovština je u Dubrovniku imala zastupnika, a taj bijaše ponajviše jedan od vlastele kojega je godišnje plaćala ili mu slala vina, često tzv. "pečenog vina". Za gabelu vina također je slala novac u grad.

Posljednje godine dubrovačke vlasti i pad Republike ne odrazuju se jače u knjizi bratovštine. Gastald je 19. rujna 1815. zapisao da je unio sve obračune s bratimima, a ranijih godina, 1809-1814, koje bijahu odlučne u političkim prilikama i ovog kraja, zabilježeni su uobičajeni poslovi.

Tek 21. srpnja 1843. potpisali su se na prvoj od praznih stranica listova knjige, pod tim nadnevkom i bez ikakve napomene, Antun Kiprić, tadašnji župnik, Ivan Šunj za načelnika Fiskovića, Antun Luke Fisković za bivšeg predsjednika N. Belatina i Antun Župa. Istog dana su se njihovim potpisima pridružili Špiro Begović, član i predsjednik Kristo Jerković na zadnjem listu knjige, koja tim završava. Ti, potpisi uvedeni dva puta, i to na kraju ispisanih poslova i na zadnjem listu, označuju da su potpisani bili određeni od nove općinske uprave za pregled ove knjige i svi su mještani.¹⁹

pustio sa segnime govoriti. U tolikoie isisso Gos. Knez na fugniestru i poslissu k gnemu i govorili su gnescto seto ja niesam mogho rasumiet samo sa ciuo die reko Gos. Knez damie dome knescak poslobivas robiti, a oni su odgovorili posegligha erchiemogha mi ovamo docekat akogha posegliesc.... Pero Marca Sceputa de Vrchiza... disse: bio sam ondi prid kortom od Palazza kadasu doscli Stancovichiani svi uiedno i govorilissu daie i knez u Dvoru dobinam vechie udienuz utoliko isisioe Gos. Knes i swissnusse nabunili k gnemu i vikali kako dassu ciobani da nechie nossiti gnegove koscize ni svilu negho samo kgnighe gospodske a knesie odgovorio Javas to neobligaiem i kad to posliem ostavitegha na putu a sa darva damie ovdj knescak poslobivas robiti a onissu odgovorili posegligha a mi chie mogla docekati... 14. augusta 1769. Antun Cola Casnaz di Stancovich testimonio... disse: Bio sam prid Palazom i ciuosam gdi govore Gos. Knesu da nechiemu nossiti Darva ni damuchie davati Brava akoih nie dvadeseti i ako poseglie knescaka alli casnaza dachiemomubata dokle ne moghe nossitti..." Ove skraćene izjave svjedoka naveo sam da se vidi što su bratstva sv. Jurda u Stankovićima trebali, pored ostaloga, davati kapetanu ili "knezu" Trstenice. On im je uz to, kako prosvjedovahu, davao da mu nose u Dubrovnik vjerojatno krtoliče voća i svilu dobivenu od huba, dok su oni izjavili da će samo odnositi njegove izvještaje ili dopise vladi koje upućuje službeno. Među pobunjenim je bilo i članova pomorskih, kapetanskih i brodovlasničkih obitelji Botta, Mimbelli, Crivelia, Mrčevića, Tunjica, Župa i Jakulića. Jedan od pobunjenih Župa stoga je, prema izjavi svjedoka Žegure, u onoj pobuni predložio "naibogliebilo platit kada dogliu i datijin bata" Očito je, dakle, da je pobuna u bratstvu sv. Jurda nastala, kao i odbijanje bogatijih sedamnaestero bratima sv. Vida da novčanom kaznom zamijene svoj izbor za gastalda u svibnju 1799, radi bogaćenja, privrednog uspona stanovnika ovih sela u tadašnjem napretku dubrovačke mornarice. Trstanički kapetan nije donio odluku pri ovom ispitivanju, koje je zavedeno u Diversa di Tarsteniza iz 1760.-1769. godine, svesku u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Odluku je, vjerojatno, donijela Vlada Republike, Malo Vijeće i u njegovim ili odgovarajućim spisima bi je trebalo potražiti. Ovdje sam naveo ovaj ulomak tog događaja da se nasluti stanje i u susjednoj bratovštini sv. Vida u 18. stoljeću, iako su vjerojatno ti bratimi bili mirniji. Treba uostalom spomenuti još jednu raniju pobunu Stankovićana. Jedan od onih koji su prosvjedovali pred kapetanom 1769. godine, Ivan s Grude, bodrio je pobunjene, prema svjedočanstvu Antona Žegure, govoreći da su se Stankovićani bili usprotivili i ranije davanju drva kapetanu, i da je tridesetak njih onda došlo prosvjedovati protiv tog davanja bučno pred kapetanov dvor, te da se je "isti knez pripo" i da mu ih oni nakon toga ne donášahu. Već sam pred mnogo godina ove arhivske podatke bio ustupio S. Antoljaku, ali on ih je kratko koristio u "Bune seljaka i pučana", Zagreb 1956., str. 69.

19 N. Vekarić, Stanovništvo poluotoka Pelješca, II sv., Dubrovnik 1993.

PRAVILNIK

Prisvietli i Posctovani Nasc Gospodin Biskup od Stona, ciusci neche i to snaduchi da u gnievon Divcesi, alliti Biskupatu pod gniegouim posctouanima Parochiani suak ne xiue ni cini sue po prau kako sapovieda G.B. ima dase cine mnoga pomagnkagna, i suprotina nogli Go. Boga i takogier slocesta uuladagnia od oficiala od Kapitula zarkonu oli sato recenij Gos. Biskup kako dobri i pomgnini pastier od dusca hoce stavit pomgnu na take stuari sa ispravitijh i obratit u dobar nacin, kako se ima cinit sctioe sa boglie duxe, a sa nechiu slanu semoga Gosp. Boga, Vcinioie, u sinodu naredbe od suieh dobrieh stuari, i cinio ih stavit na obchieno Libro od suoga Palazza, i sapovidio suiem Pos: Par., da suaki od gnih ima uset is recenoga libra kopiu i odnatie u suoiu Parochiu, i stauit na suoia Libra od Fratiglie u suoion Parochij neka u suakon Fratigli budu oue naredbe prolegane i cuvene od sue Bratie, Ter neka uide ielijm sve ugodno alli na, nekka reku slobodno; a oue sue naredbe iesu ucignene karstianom sa spasegnie duxa gnihoviech, a sa vechiu slauu svemoguchiega Gos. Boga i maikie gniegoue Priciste Dievize Marie i suieh Svetih. Kakko ies naredbe i sapovid odisgara recena od Priss': Gos': Bpa. sctose ima obslugeuat, Tako mi sua Bratia od oue nasce Ps: Fratiglie od Slaunoga nascega, pomochnika, i braniteglia Suetoga Vidida; iesmo sui iedini i neisrecenim nacinom poxudni vechie stuari potribitih koie nestoie dobro, isprauitijh, utuardit, i temeglit; neka od sada nasda unapried suakoga budu posluscane i pod punno obsluxene oue naredbe sue koiese usdarsce u ouesih poglaugliah, koia oudi naslidiui a to na sa nechiu slauu od Baxanstuenaoga Velican, ta a sa spasegnie dusca nascieh.

Poglauglie. I. Suarhu karitati od ukopagnia marza

V ouon Posctouanom nascom Fratigli, od Slaunoga, i Suetoga Vidida, nechtiusci sua Bratia obluscevat staroga obicaia od karitati; toies; sprouoditi i ukopati marze, sato sa nedat usroka daie vechie krat stoga megju Brachion smetgna, a sa isursceuat, to diello od milosargia kakko iesmo darscani, hochiemo da od sad unaprieda, od suakoga od nasce Bratie uasda bude oblusceno pod punno starij obicaij, pod pinu da ima dat po litre uoska u suoiu zarquu, illi platit sces dinara, suaki put akobi nedosclo od suake kuchie, ako ne uecchie po iedna muska glaua, gdilli nie muske glaue, a ono po xenska glaua od stariih, sa sprouoditi, i ukopati marza, toliko diezu, koliko starij, samo onesieh kojibi imalli prau takij usrok, sa nemoch poch, á nascauscisse koj neposluscan, i tuardoglau, da nebbi htio platit, kadbi pomagneko, da tada ima upas ú duplu pienu, i platit Gastadu illi Tekicem; a sasc to Hochiemo da bude od suakoga oblusceno, kakose usdarsci, u ouomu poglaugliu, i da ima suak pochi do Zarque disse ima ukopati martaz etc

Poglauglie. II. suarhu hogiegna, ú Procesioni

Kadasse cine Sueti Procesioni, molechi Gos': Boga i gniegouo Bosganstenou uelicanstvo, Sa nasce osobite, i raslike potribe; hochiemo da ú nascom P. Fratigli, bude po staromu obicaiu uasda od suakoga oblusceno da ima od suake kuchie otit naimagnie po iedno cegliade od starij ma uasda od starij muske glaue, dassie imaiu, utirati u receni procesion, sa vechiu devotion, i kobbi to neposluscio, da ima dat u suoiu zarquu po litre uoska, illi platit sces dinara i ako to nebi htio platit dobrouoglnu, kobbi pomagnko nepoch, tada da ima platit ... (oštećeno) galdaldu illi Tekicem, ma usue ouo, rasmai onomu dabi bielo pros ... kobbi imo prau usrok sa nemoch poch; I imaiu u istu Zarquu sui dochi disse usimglie sueti Procesion á ne po ulizah docekivati.

Poglauglie. III. suarhu hogiegna na S. Missu

V, ouomu poglaugliu, hochiemo da budde, ú ouon nascon Pos': Fratigli, od suakoga pod punno obsluxeno, da suak kakvie darscan, ima imat missu i ostale suoie deuotioni, ú sue Sueze sapovidne, i takogier štarij kadi to iesu darxani ú konsenzij, da imaiu vodit suoiu diezu na Suetu Missu; I' osobitim nacinom da iessu darscani, i da imaiu poch u suoiu zarquu na Missu redgnu, od suoga Parochiana, i akabise ko nasco toliko neposluscan, i ostinan sa nehtit imat Missu ú recene sueze sapovidne, á neimausci niednoga usroka, da bude suakij put kastigan kakomuse dostoj, prid suim pukom, á iosc ni takko nehtiuschi obsluxenat, nego naslidouat u suomu slu obicai, i neposluh tada da imamo spustit u rúke nascega G. Parochiana i Officiala daga onni imaiu kastigati, i datmu pokoru i stavitga u pienu, kakose pristoj; I da gniegoui susidi po kosenzij iessu danxani, kad bi snali da toliko musko koliko xensko; nebbi htילו hodit na S.tu Missu dat nasnagne, illi skrouito, illi ocitto Gos': Par': i Gastadu sa bit kastigani.

Poglauglie. IIII. suarhu nesuetkouagnia dneui Suecane

V, uouon nascon Pos': Fratigli, iessu mnosi toliko stuardnuti i ostinani, koi nehochie obsluxeuat dapouiedi G. B. nehtiusci suetkouat dneui suecane koisu sapouidni, kakosu darxani; radi koiega neposluha hochiemo da od sad ú naprida, bude uelika pomgnia, i pod punno obsluxene od suakoga od nasce Fratiglie, ú suetkouagnu sueze sapovidne kako trechia sapovid G. B. i sato hochiemo da Tekici imaiu imat punu pomgnu i hode gledat hochieli suak pod punno suetkouat sueze sapovidne ma akobi koga nascli da ne obsluxuie oue nesce naredbe nego daie uso scto fatigat; Naregiuemo, i daemo oblas recenim Tekicem da imaiu uset sue in fischo sctobise fatigalo; illi usech illi prodat, i dat od toga ú suoiu zarguu dua dila, a trechi dio da bude recenim Tekicem, a takogier iesu darscani, u konsenzij imat pomgnu i isti susiedi onoga kobi fatiga, u sueze sapovidne, i takogier i suak drugi od nas, ies darxan imat pomgnu, i to dat na snagne Gos': Par: illi Gastaldu; ma kadbi ko ima taku ueliku potrebu dassé inako nibbi mogo pasat kako priprauit kad neima sa isisti, alli sprauit putnike, Tisimbi tada bio rasumak alli kobbi imo lisenziu od Gos: Par: illi od onoga kojib imo oblas sa datie; a akobise ko nasco Toliko xensko, koliko muscho, sate stuari obsovo, alli staui ruku na recene Tekice dassé ima dat ú ruke Praude suitoune, da bude kastigan po sakonu, kako buse dostojan.

Poglauglie. V. Suarhu saklignagna ranama i mukama i ostalim

Nahodise raslikosti od nike cegliadi, u ouom nascom Pos': Fratigli koj imaiu mao strah od Gos': Boga, á suoi sao obicai, kleti se i priklinat na raslike nacine, i urigat G. B. i gniegovo Velicanstuo i Gniegovu Slaunu Maiku, i suieh Suetieh, nespomenuichise riedi, i sapoviedi gniegoue, neusmi imme Boxe isprasno, sato naregiuemo, i hochiemo, da uechie od sada li naprieda, od nasce Fratiglie, neimase niko saklignat prisuetim Sakramenton, Ostiom konsakranom, mukami, i ranami Iesusa Isukarsta, pod pienu da koiemu drago cegliade, takko saklignalo, da ima dat po litre voska, illi platit sces dinara ú suoiu zargu. A saiskoriepit tako sle obicai od saklignagna, hochiemo, i staugliamo u konsenziju nedostoino kune, da ima to oncas dat nasnagne Gos': Par': i suomu Gastadu i Tekicem a za tu stvar imachie platu od G. B. ko bi to dao na snagnie a akobise ko nascao tako ostinan terbi htio nasliedauat suoi sao obicaj, tada da ima ú pas iosc ú drugu pienu, i ucinit pokoru, tries ú dan sueceni nosit u ruzi iednu suiechuiu goruchiu oko sue zarque, na kollienih, i pak priko sue misse darxatie goruchiu u ruzi klecechi illi da da ú suoiu zarquu lemesinu kolikomu osudij Gos': Perochian.

Poglauglie VI Suarhu Vilenika, Vileniza, Bahoriza i Magia.

Suikolizi mij, od oue nasce Pos': Fratiglie, skladni megiu nami xudimo isagnat, i iskoriepit pod punno is ouoga mista nascega suaku uarstu od superstioni, tores Vilenike, Vilenize, Bahorizze Maggie i sue drughe stuari koie iessu suprotiua uirri Isukarstvouom i Suede Matere Zarque koiese cine sugogiaiem hudobskim i suoglion i spomochi od istih hudoba; sato naregiuiemo i tako hochiemo da akobisse nechie od sada u naprieda ko nascio ú ouon nascou Fratigli. Toliko oni kobbi cinio diello od Vilenika, Vileniza, Bahorizza, Magia, i suako drugo diello koie suprotiua vierri Isukarstouon i Suede matere Zarque, koliko onij kobbi od gnieh isko, i pito koiu pomoch, da ima bit oncas od suega tega opsugien od onoga kobbi to snao Gos.' Par.' Gastadu i ostalim oficialom, a on bi ima bit poslan od istega Parochiana u Ston u Pris': i Pos': Gos.' Biskupa da bude kastigan od gniega á oni ko bi to spouidio imaniuse dat suaki put po skuda po ruke Gos.' Parochiana á platiobijh oni isti kriuzaz koi bi cinio tako slo suprotiua Vier: Gos: Boga.

Poglauglie VII. Suarhu necesstegnu Ozza i Matere Sakon Boxij u cetvarton sapouiedi gouori, dase ima cinit ciaschienia Ozzu i Materi, i kakko gouore Sueta pisma casti ozza i mater ako hoch dugo poxiniti, á vide se dan danascgni dassé cini male casti, ozzem i materim; Sato gouorimo, i sui jedino, od oue nasce Poc. Fratiglie hochiemo dassé ima nositi, cas ozem i materam. Ozzu i materi od suoga rogiegna, od suakoga u ouon Nascon Fratigli, akolibise ko nascio da nebbi nosio pod punno, cias suome Ozu i Materi nego dabi na gnie staui ruku, sa udritijh, alli obsoui koion grubon riedi, dabbi ti oncas imali bit opouigieni nascemu Gos': Par': i Gastaldu i tij imaiu bit kastigani, da imaiu nosit na ramenu, iedan uelik kammi, darxat ga na ramenu priko sue Misse u dan svecani kadie velle puka na missi, a pak po Missi oncas dabi imo obach okolo sue zarque na kolienih, nosechi u ruzi iednu suichu gorachiu a akolli nebbi htio posliscat, ni pod punno obsluxit, suekakoie oua nasca naredba, tada dassé ima poch molit, nascega Pris': Gos': Knesa, daga on kastiga po sakonu, i tada sa ti usrok, ima bit oncas isagnan is nasce Fratiglie, dokle promini, tako Xiugliegnie i obratise na dobar put.

Poglauglie. VIII. Suarhu infamauagnia prauednu cegliad.

Grieh od infamauagnia ies veoma texak i marsech prid Gos: Bogom biusci suproch somu iskargniemu, od uelike smetgne, koie imfamavagne ima bit dostoinim nacinom urachieno onomu koie infaman, Sato sui oni od oue nasce Pos': Fratiglie, nechiamo da niko nema oblasti ciniti tako dillo od infamauagnia, ma akobise ko nascio kobbi tu smetgnu ucinio, i ti texak grieh od infamaugnia suprotiua komumu drago hochechiemo da ne samo imamu vratit cias, sa te infamagne i riet daie reko, ma iosc da prid suiem pukom ima pitat proschiegne gouorechi da nie reko istinu, tu i tu stuar od infamije, i ioschie akobbi vechie bio dostoian kastiga dassé te ima pustiet u mudros i u ruke Gos': Par': dabimu sa taki texak grieh, josc i on dao kastigh i pkoru koiase pristoj, sa ispunit onomu koie infaman prauedan.

Poglaughe. IX. Suarhu intrada i lemosine zarkounieh.

Biusci nasc Pri': i Pos': Biskup, naredio, da od sad ú naprieda imase imat uelika pomglaia od intrada, i od lemosina od svieh zarkama u suoioi Diocesi alliti Biskupatu, a naiuechie od Zarkana Fratiglskieh, to ies u koiesieh gouori Gos': Par': misse sa koguie, i da suaki Gastad, i ostali oficiali, u svoion Fratigli, imaiu po tanko, i suakim dostoinim nacinom pridat konat suoion Fratigli, na suarhu od svakoga godiscta kakoie obicai starij, i kakose pristoj cinit u somu kapitululu, Sato sui iedno naregiuiemo, potuarguiemo, i hochiemo, da tako bude obslusceno sue pod punno i da oni koibi tako neucinio da niegda nemosce bitti u niednomu ofiziu, iosc sauisce da ima platit sceset dinara, u istu Fratigliu, i takogier mij sui iedini Brachia od Slaunoga Suetoga Vidda hochiemo da na suarsi od suakoga godiscta kakoie bio starij obi-

čaj imase skupit sue kapitule, pod pienu ko nebbi htio da u receno kapitulo, da ima dat lietru uoska, u istu Zarquu, illi platit duanaes dinara, i takogier hochiemo da receno kapitullo suako godiscte ima prominiet, sua stara ofizia, a ucinit noua offizia illi na ricc, illi na balotagne i koj obrani budu, i ucigneni u offizia od suoga kapitulla, i nebisce ktilli kontentat dassu ucigneni u offizio nego dassu od gniega odvarghu da oncas imaiju platit sceset dinara u istu Fratigliu; Akolibbi ko tada u kapitullu obsoua alli reko koiu grubu ricc, suprotiua kapitula, dassu ima poch u nascega Gos': Knesa i molitga da mu cini platit duplo sa gniegou neposluh, alli isuan puta gouoregna suprotiua nascemu kapitullu a sauisce daga isti Gos': Knes kastiga po sakonu kakko gnieniu parra.

Poglauglie. X. Sa snat kadsu Suezzi sapouiedi

Sa snat kddassu Suezzi sapouidni; hochiemo da od sada u naprieda suaki sakristian, suaki uecer, u occi Sueza sapouidnoga, kad suarsci suonit sdrauu Mariu, poton toga, da ima suonit u isto suono, is dricigliana, na cas onega Sueza, a neka ciusce to puk, mosgie dobro snat, da saisto ies sutra Suetaz sapoviedni i neka receni puk cinij suoie deuotioni, Sato hochiemo u ouon naredbi, da budu sui sakristiani veoma pomgnui u oue recene stuari, i nehtiusci sue ouako pod puno isuarsceuat, i obslusgieuat, ma kadbi scto pomagnakallo dassu ima na snagne Gos': Par': da budu kastigani kakko budu dostoini.

Poglauglie. XI. Suarhu triske koiase cini na Su': Missi.

Vidimo da mnosi u ouon nascon Pos': Fratigli, kad dogiu u Zarquu na Suetu Misiu u miesto sctobi imalli klat, i molit Boga deuoto kakkose pristoi; mnosi tako necine, nego smalim strahom Boxiem sieđe terse rasgouarai, o raslizieh stuari nedostoinieh allise mnokrat usmu karat, i nepristoino spouast, i triesku cinit priko Suede misse, po taki nacin da ne samo oni snahodesse tu sniednom deuotioni, ma da tom trieskom mnogo krat istoga Redovunika na Otaru smetaiu, Sato hochiemo i gouorimo sui iedino, da od sada u neprieda suak ima stat u Zarqui Bosgion priko sue Misse bres ikakua isprasna rasgouora, i trieske ma da suak, ima stat sdeuotioni i molit Boga kakose pristoi; i to pod pienu da kobbi takko uechie od sada cinio triesku toliko xensko koliko musko, da da u istu Zarquu po litre uoska illi platij sces dinara a to da Tekicci imaiu suelikom pomgnon gledat i sluscat i to da oncas imaiu spouiedit Gos': Par': illi Gastadu koibimu to oncas cinili platit.

A sada na suarsi od suieh ouesieh nascieh naredbi ú Poglaugliah odisgara recenih alliti leganah, Sui mi Brachia od nasche Pos. Fratiglie skladni i iedini megiu nami potuargiuemo sue recene odisgara naredbe i hochiemo da imaiu bit uasda u naprieda pod punno od suakoga posluscane i obsluscene, i danamijh niegda niko nemosce rasuarch ni porech. Takogier hochiemo da od sada uasda u naprieda onij dan koise bude skupit i cinit kapitullo oudi u ouoj Zarqui od Slaunoga i Suetoga Vida nascega obraniteglia i pomochnika dassu imaiu prolegat uiozieh glasom, da sui od Fratiglie mogu dobro ciut, i rasumiet sua odisgara recena poglauglia, i naredbe prie negosse pocne cinit kapitullo, i da suarhu sui suako hochiemo i potuargiuemo da ouako bude uasda. Amen.

Na 20. Genara 1676. Pod Pelizem u Suetoga Vida

Sua. XI. poglauglia bisce primgliena od sue Brachie sa podpunno obslusceuatijh ú balotagnu sasuiua u fauor.

Na 6. Genara 1710. na istom Mistu Bihu od sue Brachie potuargiena recene naredbe i poglauglia.

Ad 6. Genaro 1688

Copia cavata di Libro vechio della pena fatta quel che deve pagare il novo gastaldo volendo renuntiare il suo ufizio Fu visto nel nostro Capitolo e considerato per evitare molti disordini della disobidienza qualmente fu tre volte radunato il Capitolo Maggiore e nel quale fu considerato, e fatto e stabilito senza alcuna opositione che si debba sempre osservare in avvenire, et in virtu della pena presente facta, che si debba eseguire, et osservare da ogni nostro fratello del Capitolo nostro Generale di Santo Vido e Modesto, Glorioso Nostro Protettore;

La pena fatta subito di pagare in contanti D. 1:20 per ogni Ghestaldo novo fatto nel nostro Capitolo, chi vora renontiare per non volendo accettare il suo officio, che la pena debba pagare qual fu fatta, et stabilita nel nostro Capitolo, a tutte balle, e non volendo pagar la pena, pasato terzo giorno, il tale casha in doppia pena, cioe debba pagare D. 3= et si da ordine al vechio Gastaldo, che con doi officiali di Santa Maria di Carmine in ogni bona forma, et migliore modo in virtu del pre'to Capitolo, che si fanno pagare senza alcuna dilatione avanti della Giustitia, la sudetta pena da noi fatta letta si debbe oservare dalli anni quindici sino alli anni setanta.

Si da ordine che si debba legere il sopra detto capitolo ogni volta in Capitolo Nro Generale, e che si debba oservare in ogni vigore della virtu come istessa Matricola, che vada servatis servandi.

Il Capitolo Maggiore non passa radunarsi eser meno del numero quindeci et si da ordine per sempre in avvenire, che si debba legere, et oservare in Capitolo Maggiore.

Capitolo Minore deve esser del numero dodici, et mancando tal numero sia tutto anulato, et invalido, oservandosi la constitutione fatta del termine in perpetuo, e non debba nessuno contradire contra sopranominata costitugione et nostri ordini fatti nel Nostro Capitolo Generale.

Ad 17. Novembre 1776

Essendosi radunato in quest' oggi il Capitolo maggiore, nel di cui vi e presa la parte del tenore seguente.

Che il Parroco, ne V. Parroco, possa ne ardisca, vendere, donare, alienare cosa veruna, che appartiene alla nostra Confraterna, di S.ti Martiri Vito e Modesto, ne meno quello della Chiesa, sotto pena D.8.

Ad 6. Genaro 1710.

Nota della spesa fatta da Me Nicolo Sugliasich per altar di Santo Vitto e questo per doi tavole e mezzo per scabello e teler di ingefalo D.13.
per fatura a Mistro Jacinto, e spesa in un giorno D.20.
per chiodi di canal e broche D.7.
per ingefalo di forid'oro L. 23:10 di picol val - D.4.33
D.9.33

Adi sudetto

Dichiaro Io Mattii Orebich di avere speso del mio propio per fare in Venetia l'altare e indoratura di SS.ti Vido e Modesto Nostri Protettori con consenso di nostro Capitolo ducati corenti Veneziani cinque fanno di groseti moneta nostra di Ragusi ducati ottanta sette dico - D.87.

Addi 24. Genn. 1796.

Fu presa parte in questo di nel maggior nro Capitolo a pieni voti, ch'essento elletto il nuovo Ghestaldo, ed quando l'accettato sia obbligato di fare anni tre consecutivi, e dopo averli terminati in avvenire non e piu tenuto d'esser ballattato oppure elletto nuovamente per Ghestaldo si a tanto che non avesse il turno, di tutti quelli abilli per detto incarico.

Giuseppe Orebich Ghestaldo

Na zadnja dva lista knjige 211. i 212. ispisani su ovi zaključci:

Li 19. Gen. 1772.

Fù fatto nel Capitolo Mag.re che venendo danegiati l'alberi d'olive piantati intorno questa chiesa Parochiale nominata la Mad.a di Carmine per utile della med.a chiesa, il Padrone delli animali da quali sarà pascolato, e danegiato per ogni albero debba pagare ducati cinque di gro.ti Ragusei 40 luno dico D.5.

Matteo Covacevich V.Par.o

Li 19. Feb.o 1775.

Fu presa parte nel Maggior Capitolo con balle 23 in favore contra due, che in questa confraternità di S.Vito ogni famiglia in apresso debba nella medesima confraternita ogn'anno pagare grosetti dodeci, cioè grosetti quatro di più che avanti pagavano; in mancanza poi del denaro un secchio del vino, o pure quando si trova procreazione d'olive, due cutli oglio

Matteo Covacevich V.Parocco

Adi 6. Gen.o 1774.

Fu presa parte nel Maggior Capitolo di questa confraternità di S.Vito, con balle in favore 23 contra 2, che in apresto la chiese Parochiale debba provedersi di candelle di cera, acio seguendo gualche morto in ogni casa debba servirsi delle medesime candelle pagandole a suo costo, e dopo dare una porzione alla sud.ta Chiesa Parochiale et il resto portale in Chiesa con il cadavere dove sarà sepolto.

Matteo Covacevich V.Par.co

Adi 6. Gen o 1778.

La sopradetta partita a causa di certo affare di nuovo fù confermata nel Maggior Capitolo ed e passata a pieni voti

Matteo Covacevich V.Par.co

Spomenuti nisu zavedeni po godinama.

Pravilnik bratovštine sv. Vida i Modesta.

15.sep.1770. Convenuti in questa cancelaria cap. Gio. Scapeta e maestro Marino Celleffa il quale si oblige di indorare e pingere l'altare della Beata Vergine cioe che il sudetto cap. Scapeta debba somministrare tutto l'oro necessario per detta indoratura et il maestro deve dare di colori e il stucco et altro tutto bisognevole che occorera per il sudetto altare e che il nominato capit. deve pagare per ogni libretto d'oro perperi due et alimentarli sino all totale finimento di detto altare et per stucco e comodare li quadri et altro bisognevole cechini tre e

mezzo. Il sudetto maestro s'obliga di venire e cominciare tal falrica per li quindecì del prossimo mese d'ottobre ...

Diversi di Tarstenizza 1760-1769.

Povijesni arhiv, Dubrovnik

Cvito Fisković

THE BROTHERHOOD OF SAINT VID AND MODEST IN OREBIĆI

Summary

The author publishes the statute of the Vid and Modest Brotherhood in Orebići, on the south-west coast of the Pelješac Peninsula which belonged to the Dubrovnik Republic from the 14th to the beginning of the century.

Although that region was mostly inhabited by seamen who spoke foreign languages and who themselves were the members of the Brotherhood, the statute was written in their mother tongue - Croatian. This is most probably a copy of an earlier dated statute recommended by the Bishop of Ston and in 1676 accepted by the members.

Similar to the rules in other old statutes already published, this example from Orebići obliged its members to moral conduct, religious services, commendable relations among family and brotherhood members, as well as taking care of their funeral arrangements and ceremonies. Among the rules was the one to beware of witches who were severely persecuted at the time. An offence against parents was the most serious and the punishment for it was the only one in the true Inquisition manner. An offender had to carry a heavy stone round the church building during ceremonies. Some punishments could have been replaced by a fine.

The statute also records the meetings of the brothers, the procedure of chairman (gastaldi) election and their financial accounts during the 18th and the beginning of the 19th century.